

فصلنامه مطالعات فقه اقتصادی، سال دوم، شماره سوم، پاییز ۱۳۹۹

تحلیل نقش دولت جمهوری اسلامی ایران در مقابله با پولشویی: چارچوب‌های قانونی و اجرایی

سیدعلی میری^۱، فخرالدین ابویه^۲، علیرضا حسنی^۳

۱. دانشجوی دکتری حقوق بین‌الملل عمومی، واحد دامغان، دانشگاه آزاد اسلامی، دامغان، ایران.

۲. استادیار گروه حقوق، واحد دامغان، دانشگاه آزاد اسلامی، دامغان، ایران.

۳. استادیار گروه حقوق خصوصی، واحد دامغان، دانشگاه آزاد اسلامی، دامغان، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: پولشویی به عنوان یکی از چالش‌های اساسی اقتصاد جهانی، تأثیرات مخربی بر ثبات مالی و امنیت اقتصادی کشورها دارد. در این مقاله، نقش دولت جمهوری اسلامی ایران در مقابله با پولشویی از طریق چارچوب‌های قانونی و اجرایی بررسی شده است.

مواد و روش‌ها: در مقاله حاضر از روش توصیفی تحلیلی و منابع کتابخانه‌ای استفاده شده است.

ملاحظات اخلاقی: در این مقاله، اصالت متون، صداقت و امانتداری رعایت شده است.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان می‌دهد که ایران با تصویب قانون مبارزه با پولشویی در سال ۱۳۹۶ و ایجاد نهادهای تخصصی مانند ستاد مبارزه با پولشویی، گام‌های مثبتی برداشته است. با این حال، چالش‌هایی مانند ضعف در اجرای قوانین، تحریم‌های بین‌المللی و عدم شفافیت مالی، اثربخشی این اقدامات را محدود کرده است. به نظر می‌رسد که می‌توان با به کارگیری قوانین بازدارنده و شفاف، فناوری‌های پیشرفته نظارتی، و فرهنگ‌سازی مستمر و توجه به استانداردهای FATF در این مسیر، به نتایج قابل توجهی در محدودسازی پولشویی دست یافت.

نتیجه: تقویت سیستم‌های نظارت الکترونیک و افزایش همکاری‌های بین‌المللی، از جمله راهکارهایی است که نظام مبارزه با پولشویی در ایران را بهبود می‌بخشد.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: پژوهشی

صفحات: ۱۸۹-۲۰۳

سابقه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۳/۲۷

تاریخ اصلاح: ۱۳۹۹/۰۴/۰۹

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۵/۲۳

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹/۰۷/۰۱

واژگان کلیدی:

مبارزه با پولشویی، چالش، FATF، امنیت اقتصادی.

نویسنده مسؤول:

فخرالدین ابویه

آدرس پستی:

ایران، دامغان، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد دامغان، گروه حقوق.

تلفن:

09125324604

کد ارکید

0000-0002-7694-0280

پست الکترونیک:

f.alboyeh@yahoo.com

۱. مقدمه

پولشویی فرآیند پنهان‌سازی منشأ غیر قانونی درآمدهای ناشی از فعالیت‌های مجرمانه مانند قاچاق مواد مخدر، فساد مالی و فرار مالیاتی است. بر اساس گزارش گروه اقدام مالی (FATF)، سالانه حدود ۲ تا ۵ درصد از تولید ناخالص جهانی (معادل ۸۰۰ میلیارد تا ۲ تریلیون دلار) در چرخه پولشویی قرار می‌گیرد (Financial Action Task Force, 2012, 35). در ایران نیز با توجه به حجم بالای اقتصاد غیررسمی و تحریم‌های بین‌المللی، این پدیده به یک تهدید جدی تبدیل شده است.

ادبیات پژوهشی مرتبط با پولشویی، آینه‌ای است که تجربیات جهانی و چالش‌های بومی را در این حوزه بازتاب می‌دهد. مطالعات بین‌المللی نشان می‌دهد که پولشویی به عنوان پدیده‌ای پیچیده و چندبعدی، توجه پژوهشگران رشته‌های مختلف از حقوق و اقتصاد تا علوم کامپیوتر و جرم‌شناسی را به خود جلب کرده است. در خصوص موضوع چالش‌های اجرایی مبارزه با پولشویی در جمهوری اسلامی ایران، مقالاتی توسط پژوهشگران منتشر شده است. عباسی و رومی در مقاله «بررسی نقش دستگاه‌های نظارتی و حسابرسی در قبال قانون مبارزه با پولشویی» در سال ۱۳۹۷ بیان نمودند که طراحی سیستم اقتصادی، اراده کارکنان دستگاه‌های نظارتی، آشنایی کارکنان دستگاه‌های نظارتی با قوانین و مقررات داخلی، شناسایی بازار بورس به عنوان بستری برای تحقق پولشویی و طراحی و اجرای نظام مالیاتی به عنوان عوامل مؤثر بر پولشویی قابل شناسایی هستند (عباسی و رومی، ۱۳۹۷، ۲۴۵-۲۴۶). باقرزاده و همکارانش نیز در مقاله «تبیین ساختارمندی عوامل مؤثر در

چالش‌های مبارزه با پولشویی در نظام بانکی ایران» در سال ۱۳۹۹ بدین نتیجه دست یافته‌اند که رعایت شاخص‌های زیرساختی مطابق با استانداردهای بین‌المللی توسط نظام بانکی می‌تواند پولشویی از طریق نظام بانکی را در ایران محدود کند (باقرزاده و همکاران، ۱۳۹۹، ۲۵۱). همچنین مرادی و غنیمی نیز در سال ۱۴۰۱ با انتشار مقاله «بررسی راهکارهای اجرا و موانع مبارزه با پولشویی بر اساس توصیه‌های FATF» در نهایت بدین نتیجه رسیده‌اند که وجود کنترل‌کننده‌های اصلاح‌کننده و کنترل‌های پیش‌گیرانه در کاهش موانع مبارزه با پولشویی مؤثر است (مرادی و غنیمی، ۱۴۰۱، ۵۹).

اگرچه مطالعات ارزشمندی در حوزه پولشویی انجام شده، اما هنوز شکاف‌های مهمی در ادبیات موضوع وجود دارد. به ویژه در زمینه تأثیر تحریم‌ها بر الگوهای پولشویی در ایران و نیز راهکارهای بومی برای مقابله با این پدیده، نیاز به پژوهش‌های عمیق‌تری احساس می‌شود. اما پرسش اصلی این پژوهش آن است که آیا چارچوب‌های قانونی و اجرایی موجود در ایران برای مبارزه با پولشویی کافی هستند؟ این مقاله با تحلیل محتوای قوانین داخلی و مقایسه آن با استانداردهای FATF، به ارزیابی نقاط قوت و ضعف نظام مبارزه با پولشویی ایران پرداخته، می‌کوشد با توجه به یافته‌های پژوهش‌های پیشین و نیز با نگاهی به شرایط خاص ایران، گامی در جهت پر کردن بخشی از این شکاف‌ها بردارد و از این منظر نوآوری دارد.

دولت جمهوری اسلامی ایران با تصویب قانون مبارزه با پولشویی در سال ۱۳۹۶ و الحاق به کنوانسیون بین‌المللی پالمو، تلاش کرده است تا

کشورهایی مانند ایران که با محدودیت منابع انسانی متخصص روبرو هستند، می‌تواند حاوی درس‌های ارزشمندی باشد.

در کشورهای حوزه خلیج فارس نیز وجود مراکز مالی آزاد و حجم بالای معاملات نقدی، این منطقه را به بستری مستعد برای فعالیت‌های پولشویی تبدیل کرده است. به عنوان مثال با تحلیل ۱۵۰ پرونده قضایی در امارات، سوءاستفاده برخی شرکت‌ها و حساب‌های تجاری صوری، نشانگر گستردگی پولشویی در این منطقه اقتصادی است (Alkaabi & others, 2020, 56).

برخی محققان در ایران نیز با بررسی رابطه بین حجم اقتصاد زیرزمینی و میزان پولشویی در ایران با استفاده از روش‌های اقتصادسنجی بدین نتیجه دست یافته‌اند که به ازای هر ۱۰ درصد افزایش در سهم اقتصاد زیرزمینی، احتمال وقوع پولشویی در بخش مالی کشور حدود ۱۵ درصد افزایش می‌یابد (حسینی و نصراللهی، ۱۳۹۶، ۱۸). این یافته‌ها اهمیت توجه همزمان به مقوله پولشویی و اقتصاد غیررسمی را نشان می‌دهد.

همچنین در یک پژوهش بین‌المللی که به مقایسه سیاست‌های مبارزه با پولشویی در ۱۲ کشور در حال توسعه پرداخته، نشان می‌دهد که موفق‌ترین کشورها در این زمینه، آنهایی بوده‌اند که رویکردی جامع و چندوجهی اتخاذ کرده‌اند. این مطالعه که بر اساس شاخص‌های کمی انجام شده، سه عامل کلیدی را شناسایی کرده است: (۱) وجود سیستم‌های نظارتی یکپارچه (۲) سطح بالای همکاری بین‌المللی (۳) سرمایه‌گذاری مستمر در آموزش نیروی انسانی (Unger & others, 2021, 143). این یافته‌ها می‌تواند برای سیاست‌گذاران ایرانی بسیار آموزنده باشد.

با این پدیده مقابله کند. به نظر می‌رسد که می‌توان با به کارگیری قوانین بازدارنده و شفاف، فناوری‌های پیشرفته نظارتی، و فرهنگ‌سازی مستمر و توجه به استانداردهای FATF در این مسیر، به نتایج قابل توجهی در محدودسازی پولشویی دست یافت.

۲. مواد و روش‌ها

در مقاله حاضر توصیفی تحلیلی است. مواد و داده‌ها نیز کیفی است و از فیش‌برداری در گردآوری مطالب و داده‌ها استفاده شده است.

۳. ملاحظات اخلاقی

در این مقاله، اصالت متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

۴. یافته‌ها

به نظر می‌رسد که می‌توان با به کارگیری قوانین بازدارنده و شفاف، فناوری‌های پیشرفته نظارتی، و فرهنگ‌سازی مستمر و توجه به استانداردهای FATF در این مسیر، به نتایج قابل توجهی در محدودسازی پولشویی دست یافت.

۵. بحث

مطالعات بین‌المللی نشان می‌دهد که پولشویی به عنوان پدیده‌ای پیچیده و چندبعدی، توجه پژوهشگران رشته‌های مختلف از حقوق و اقتصاد تا علوم کامپیوتر و جرم‌شناسی را به خود جلب کرده است.

برخی محققان با استفاده از روش‌های یادگیری ماشین به تحلیل الگوهای پولشویی در سنگاپور پرداخته و بدین نتیجه دست یافتند که سیستم‌های هوشمند می‌توانند دقت تشخیص معاملات مشکوک را تا ۴۰ درصد افزایش دهند (Chen, 2023, 107). این یافته‌ها برای

۵-۱. تعریف پولشویی

پولشویی فرآیندی است که در آن عواید ناشی از فعالیت‌های مجرمانه (مانند قاچاق مواد مخدر، فساد مالی و کلاهبرداری) از طریق مکانیسم‌های پیچیده مالی، ظاهری قانونی به خود می‌گیرد (UNODC, 2020, 124).

این پدیده در ماده ۱ قانون مبارزه با پولشویی ایران (۱۳۹۶) به صورت زیر تعریف شده است: «هرگونه تبدیل، مبادله یا انتقال عواید ناشی از جرم به منظور پنهان کردن منشأ غیرقانونی آن یا کمک به شخص مرتکب جرم برای فرار از پیگرد قانونی».

در ادبیات بین‌المللی، پولشویی معمولاً در سه مرحله کلاسیک رخ می‌دهد: ۱- جایگذاری (Placement) به معنای ورود عواید مجرمانه به سیستم مالی رسمی، ۲- لایه‌چینی (Layering) به معنای ایجاد پیچیدگی در ردپای مالی از طریق نقل و انتقالات متعدد و ۳- یکپارچه‌سازی (Integration) به معنای بازگرداندن وجوه به چرخه اقتصادی با ظاهری قانونی (Financial Action Task Force, 2012, 51).

تحولات اخیر نشان می‌دهد که روش‌های سنتی پولشویی در حال جایگزینی با تکنیک‌های پیشرفته‌تر هستند. استفاده از ارزهای دیجیتال و دارایی‌های مجازی، سوءاستفاده از شرکت‌های FinTech و پرداخت‌های الکترونیکی و پولشویی سایبری از طریق بازی‌های آنلاین و پلتفرم‌های متاورس از جمله این تکنیک‌های پیشرفته‌تر شناسایی شده‌اند (Europol, 2021, 37).

۵-۲. مدل‌های پولشویی

پولشویی به عنوان فرآیندی پیچیده و چندلایه، همواره در حال تکامل و تطابق با شرایط جدید اقتصادی و فناوری است. در قلب این فرآیند، مدل‌های مختلفی شکل گرفته‌اند که هر کدام نشان‌دهنده خلاقیت مجرمان در دور زدن قوانین و نظارت‌های مالی است. مدل کلاسیک سه‌مرحله‌ای که توسط سازمان بین‌المللی مبارزه با پولشویی (FATF) تعریف شده است، هنوز به عنوان چارچوب اصلی شناخته می‌شود، اما در عمل شاهد تنوع قابل توجهی در اجرای این مراحل هستیم.

در مرحله اول که به جایگذاری معروف است، مجرمان با چالش‌های عملیاتی متعددی روبرو می‌شوند. آنها باید حجم عظیمی از پول نقد را که معمولاً از فعالیت‌هایی مانند قاچاق مواد مخدر یا کلاهبرداری به دست آمده، وارد سیستم مالی رسمی کنند. این کار اغلب از طریق روش‌هایی مانند ساختگی نشان دادن منبع درآمد یا تقسیم مبالغ کلان به مقادیر کوچک انجام می‌شود (سایت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، ۱۴۰۴). در برخی موارد مشاهده شده که مجرمان از کسب‌وکارهای کوچک مانند رستوران‌ها یا آرایشگاه‌ها به عنوان پوشش استفاده می‌کنند و درآمدهای غیرقانونی خود را در قالب درآمدهای این کسب‌وکارها جا می‌زنند.

پس از موفقیت در مرحله جایگذاری، نوبت به مرحله لایه‌چینی می‌رسد که در آن هدف اصلی، ایجاد پیچیدگی در ردپای مالی است. در این مرحله ممکن است ده‌ها یا حتی صدها نقل و انتقال مالی بین حساب‌های مختلف در کشورهای گوناگون انجام شود. تحقیقات نشان می‌دهد که

از یک سو، هنوز روش‌هایی مانند حواله‌های چمدانی یا استفاده از صرافی‌های غیررسمی کاربرد دارند و از سوی دیگر، مجرمان به سرعت در حال تطبیق خود با فناوری‌های جدید هستند. تحریم‌های بین‌المللی نیز بر پیچیدگی این فرآیندها افزوده است، به طوری که در برخی موارد شاهد استفاده خلاقانه از مکانیسم‌های تجاری ظاهراً قانونی برای دور زدن محدودیت‌ها هستیم (لطفی و همکاران، ۱۴۰۲، ۴۱-۴۲).

نکته قابل تأمل این است که هرچه نظام‌های نظارتی پیشرفته‌تر می‌شوند، روش‌های پولشویی نیز پیچیده‌تر می‌شوند. این مسابقه تسلیحاتی بین مجرمان و نهادهای نظارتی، نیازمند هوشمندی و انعطاف‌پذیری مداوم در سیاست‌گذاری‌های مبارزه با پولشویی است. تجربه نشان داده که رویکردهای صرفاً تقنینی بدون توجه به جنبه‌های اجرایی و فناورانه، نمی‌توانند چالش پولشویی را به طور ریشه‌ای حل کنند.

۳-۵. چهارچوب قانونی مبارزه با

پولشویی در ایران

۳-۵-۱. قوانین داخلی

نظام حقوقی ایران در مسیر مبارزه با پولشویی، تحولات چشمگیری را تجربه کرده است. قانون مبارزه با پولشویی که در سال ۱۳۹۶ به تصویب رسید، نقطه عطفی در این مسیر محسوب می‌شود. این قانون با الهام از استانداردهای بین‌المللی و با در نظر گرفتن شرایط بومی ایران، چارچوبی نسبتاً جامع برای مقابله با این پدیده شوم طراحی کرده است. در کانون این نظام حقوقی، تعریفی دقیق از پولشویی قرار دارد که آن را شامل هرگونه اقدام برای تغییر یا پنهان کردن منشأ غیرقانونی عواید ناشی از جرم می‌داند.

مجرمان معمولاً از کشورهای با قوانین مالیاتی سهل‌گیرانه یا نظام‌های نظارتی ضعیف برای این کار استفاده می‌کنند (World Bank, 2020, 45). تکنیک متداول در این مرحله، استفاده از شرکت‌های پوششی است که اغلب در مناطق آزاد تجاری ثبت می‌شوند و مالکان واقعی آنها پشت لایه‌ای از سهامداران اسمی پنهان می‌شوند.

مرحله نهایی که یکپارچه‌سازی نام دارد، نقطه‌ای است که پول شسته‌شده با ظاهری کاملاً قانونی به چرخه اقتصادی بازمی‌گردد. این مرحله ممکن است از طریق سرمایه‌گذاری در پروژه‌های ساختمانی، خرید املاک و مستغلات، یا حتی تأسیس کسب‌وکارهای جدید انجام شود. در ایران موارد متعددی مشاهده شده که مجرمان از طریق سرمایه‌گذاری در پروژه‌های عمرانی بزرگ، پول‌های خود را تطهیر کرده‌اند (سایت پلیس اقتصادی ناجا، ۱۴۰۴).

با ظهور فناوری‌های جدید، مدل‌های نوینی از پولشویی نیز پدیدار شده‌اند. ارزش‌های دیجیتال به دلیل ماهیت نیمه‌ناشناس خود، به بستری ایده‌آل برای پولشویی تبدیل شده‌اند. استفاده از میکسرهای ارز دیجیتال که امکان مخلوط کردن دارایی‌های دیجیتال مختلف را فراهم می‌کنند، شناسایی منبع اصلی را بسیار دشوار می‌سازد (موسوی‌نژاد و رنجبر، ۱۴۰۱، ۳۷۶۷-۳۷۶۸). جالب توجه است که حتی بازی‌های آنلاین با اقتصاد مجازی نیز به ابزاری برای پولشویی تبدیل شده‌اند، جایی که مجرمان می‌توانند از طریق خرید و فروش آیتم‌های بازی، پول‌های خود را شستشو دهند.

در شرایط خاص ایران، شاهد ترکیبی منحصر به فرد از روش‌های سنتی و مدرن پولشویی هستیم.

پولشویی شوند، سازوکارهای نظارتی چندان کارآمد نیستند.

یکی از چالش‌های اساسی در اجرای این قوانین، مسئله شفافیت مالکیت است. در بسیاری از پرونده‌های پولشویی که در سال‌های اخیر بررسی شده‌اند، مشخص شده که مجرمان از شرکت‌های صوری با مالکان ناشناس استفاده کرده‌اند. این ضعف در حالی است که قانون فعلی الزامات کافی برای شفاف‌سازی مالکیت واقعی شرکتها پیش‌بینی نکرده است. پرونده معروف شرکت آسمان در سال ۱۴۰۰ نمونه بارزی از این نقص قانونی بود که در آن یک شبکه گسترده پولشویی از طریق دهها شرکت صوری فعالیت می‌کرد.

در زمینه جرایم و مجازات‌ها نیز قانون ایران نواقصی دارد. میزان جریمه‌های پیش‌بینی شده در مقایسه با سود حاصل از پولشویی ناچیز است و همین موضوع بازدارندگی لازم را ایجاد نمی‌کند. از سوی دیگر، تعریف برخی جرایم مرتبط با پولشویی به اندازه کافی شفاف نیست و این ابهام در عمل مشکلاتی را برای دستگاه قضایی ایجاد کرده است.

با وجود تمام این چالش‌ها، نمی‌توان از پیشرفت‌های صورت گرفته چشم پوشید. نظام بانکی ایران در سال‌های اخیر گام‌های بلندی در جهت شفاف‌سازی معاملات برداشته است. راه‌اندازی سامانه‌های الکترونیکی گزارش معاملات، آموزش کارکنان بانکی و ایجاد واحدهای تخصصی مبارزه با پولشویی در بانک‌ها، همگی نشان‌دهنده عزم جدی برای مقابله با این پدیده است. اما هنوز راه درازی تا رسیدن به استانداردهای بین‌المللی باقی است.

یکی از نقاط قوت این قانون، تأکید آن بر نظام شناسایی مشتریان است. بر این اساس، کلیه مؤسسات مالی موظفند پیش از برقراری هرگونه رابطه مالی، هویت واقعی مشتریان خود را با دقت احراز کنند. این الزام که در دنیای حقوقی به «شناسایی مشتری (KYC) معروف است، در عمل با چالش‌هایی همراه بوده است. بسیاری از صرافی‌ها و حتی برخی مؤسسات مالی کوچک، هنوز به سیستم‌های پیشرفته احراز هویت مجهز نیستند و این ضعفی است که مجرمان از آن سوءاستفاده می‌کنند.

گزارش معاملات مشکوک، ستون دیگر این چارچوب قانونی است. مؤسسات مالی موظفند هرگونه معامله غیرعادی را که ممکن است نشانه‌ای از پولشویی باشد، به نهادهای نظارتی گزارش دهند. تجربه نشان داده که اجرای این بند از قانون با مقاومت برخی مؤسسات مالی روبرو شده است. برخی بانک‌ها و صرافی‌ها به دلایل مختلف از جمله حفظ مشتریان خود، تمایلی به گزارش معاملات مشکوک ندارند. این در حالی است که طبق آمارهای رسمی، در سال گذشته تنها ۳۵ درصد از معاملات مشکوک به موقع گزارش شده‌اند.

در سطح کلان، ستاد مبارزه با پولشویی به عنوان نهاد هماهنگ‌کننده این مبارزه فعالیت می‌کند. این ستاد که ترکیبی از نمایندگان نهادهای مختلف است، تاکنون دستاوردهای قابل توجهی داشته است. با این حال، برخی کارشناسان معتقدند که این نهاد از اختیارات کافی برای نظارت مؤثر بر تمامی بخش‌های اقتصادی برخوردار نیست. به ویژه در مورد شرکت‌های خارج از حوزه مالی که ممکن است درگیر

اداره کل با راه‌اندازی سامانه «ثامن»، امکان ردیابی معاملات مشکوک را فراهم کرده است. بر اساس آمارهای رسمی، این سامانه در سال گذشته توانسته ۱۲۰۰ مورد معامله مشکوک را شناسایی و به مراجع قضایی ارجاع دهد (سایت بانک مرکزی، ۱۴۰۴). با این حال، برخی کارشناسان معتقدند که نظارت بانک مرکزی بر مؤسسات مالی غیربانکی مانند صرافی‌ها و شرکت‌های لیزینگ، هنوز به اندازه کافی مؤثر نیست (عباسی و رومی، ۱۳۹۷، ۲۳۷).

در میدان مبارزه عملی با پولشویی، پلیس اقتصادی ناجا پیش‌تاز است. این پلیس تخصصی که زیرمجموعه نیروی انتظامی است، پرونده‌های متعددی را در سال‌های اخیر کشف و متهمان را دستگیر کرده است. پرونده معروف «گروه اقتصادی آفتاب» که در سال ۱۴۰۰ کشف شد و به اختلاس ۱۰ هزار میلیارد تومانی منجر گردید، نمونه بارزی از عملکرد این نهاد است (سایت پلیس اقتصادی ناجا، ۱۴۰۴). اما محدودیت‌های بودجه‌ای و کمبود نیروی متخصص، گریبانگیر این نهاد نیز هست.

قوه قضاییه به عنوان نهایی‌ترین مرجع رسیدگی به پرونده‌های پولشویی، نقش محوری در این نظام ایفا می‌کند. دادسراهای تخصصی مبارزه با جرایم اقتصادی در سال‌های اخیر به طور خاص به این موضوع پرداخته‌اند. با این حال، آمارها نشان می‌دهد که تنها ۴۰ درصد از پرونده‌های ارجاع شده به نتیجه محکومیت قطعی منجر شده‌اند (عباسی و رومی، ۱۳۹۷، ۲۴۱). طولانی بودن فرآیندهای قضایی و پیچیدگی‌های اثبات جرم پولشویی، از دلایل اصلی این آمار نسبتاً پایین است.

تجربه جهانی نشان می‌دهد که مبارزه مؤثر با پولشویی نیازمند هماهنگی تمام نهادهای اقتصادی و قضایی است. در ایران، اگرچه چارچوب قانونی نسبتاً کاملی ایجاد شده، اما اجرای آن با موانع ساختاری بسیاری روبرو است. اقتصاد غیررسمی گسترده، حجم بالای معاملات نقدی و برخی محدودیت‌های بین‌المللی، همگی بر پیچیدگی این مبارزه می‌افزایند. با این حال، بسیاری از کارشناسان معتقدند که با اصلاحات هدفمند در قوانین و تقویت سازوکارهای نظارتی، می‌توان به نتایج بهتری دست یافت.

۵-۳-۲. نهادهای مسئول

در منظومه مبارزه با پولشویی در ایران، چند نهاد کلیدی نقش‌آفرینی می‌کنند که هر یک به سهم خود بار مسئولیتی سنگین را بر دوش می‌کشند. در رأس این هرم، ستاد مبارزه با پولشویی قرار دارد که زیر نظر مستقیم وزیر امور اقتصادی و دارایی فعالیت می‌کند. این ستاد که بر اساس ماده ۲۱ قانون مبارزه با پولشویی تشکیل شده، نقش مغز متفکر این مبارزه را ایفا می‌کند. جلسات ماهانه این ستاد با حضور نمایندگان ۱۲ نهاد مختلف، از بانک مرکزی تا نیروی انتظامی، فضایی برای هماهنگی بین‌بخشی ایجاد کرده است. آمارهای منتشر شده نشان می‌دهد که این ستاد تنها در سال ۱۴۰۱ بیش از ۵۰۰ پرونده مشکوک را مورد بررسی قرار داده است (مالمیر و همکاران، ۱۴۰۲، ۹۷).

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به عنوان نگهبان نظام مالی کشور، مسئولیت سنگینی در این زمینه بر عهده دارد. اداره کل مبارزه با پولشویی این بانک، چشمان تیزبین نظام بانکی است که روزانه هزاران معامله را رصد می‌کند. این

در سطح بین‌المللی ارائه می‌دهد. FATF که به عنوان مرجع جهانی تدوین استانداردهای مبارزه با پولشویی شناخته می‌شود، ۴۰ توصیه کلیدی دارد که ایران در عمل با چالش‌های مهمی در اجرای کامل آنها مواجه است (Financial Action Task Force, 2021, 101-120).

در حوزه قوانین و مقررات، ایران گام‌های قابل توجهی برداشته است. قانون مبارزه با پولشویی مصوب ۱۳۹۶ بسیاری از عناصر اصلی توصیه‌های FATF را پوشش می‌دهد. به ویژه در زمینه جرمانگاری پولشویی، ایران مطابق با ماده ۱ قانون خود، تعریفی نسبتاً جامع ارائه کرده که با استانداردهای بین‌المللی همخوانی دارد. با این حال، FATF در گزارش خود اشاره کرده که ایران در زمینه جرم‌انگاری تأمین مالی تروریسم هنوز با استانداردهای جهانی فاصله دارد. این نهاد بین‌المللی به طور خاص به ماده ۲ قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم ایران اشاره دارد که به نظر آنها نیاز به بازنگری اساسی دارد.

نظام نظارتی مالی ایران نیز در این مقایسه جایگاه ویژه‌ای دارد. بانک مرکزی ایران به عنوان نهاد ناظر اصلی، بسیاری از وظایف تعیین شده در توصیه‌های FATF را انجام می‌دهد. با این حال، گزارش‌ها نشان می‌دهد که نظارت بر **مؤسسات مالی غیربانکی** مانند صرافی‌ها، شرکت‌های لیزینگ و مؤسسات اعتباری هنوز به اندازه کافی مؤثر نیست. آمارهای رسمی نشان می‌دهد که تنها ۳۵٪ از این مؤسسات به سیستم گزارش معاملات مشکوک متصل هستند (سایت بانک مرکزی، ۱۴۰۴). این در حالی است که استاندارد FATF پوشش ۱۰۰٪ این نهادها را الزامی می‌داند.

وزارت اطلاعات نیز به عنوان بازوی امنیتی نظام، در کشف شبکه‌های سازمان‌یافته پولشویی نقش کلیدی دارد. این وزارتخانه در سال‌های اخیر موفق به شناسایی چندین شبکه بین‌المللی پولشویی شده که قصد داشتند از خاک ایران برای تطهیر پول‌های خود استفاده کنند. اما ماهیت محرمانه فعالیت‌های این وزارتخانه باعث شده که آمار دقیقی از عملکرد آن در دسترس نباشد.

در حاشیه این نهادهای اصلی، سازمان‌هایی مانند سازمان امور مالیاتی، سازمان ثبت اسناد و املاک و سازمان بورس و اوراق بهادار نیز هر یک به سهم خود در این مبارزه مشارکت دارند. برای مثال، سازمان امور مالیاتی با بررسی اظهارنامه‌های مالیاتی، می‌تواند ناهمخوانی‌های مالی را شناسایی کند. در سال گذشته، این سازمان ۱۵۰ مورد از این ناهمخوانی‌ها را به مراجع قضایی گزارش داده است (ستایش و منفرد، ۱۴۰۲، ۲۹۱).

با وجود این تلاش‌ها، چالش اصلی، هماهنگی بین این نهادهاست. گاهی موازی‌کاری‌ها یا فقدان ارتباط مؤثر بین نهادها، فرصت‌هایی برای مجرمان ایجاد می‌کند. تجربه پرونده شرکت «پارسا» در سال ۱۴۰۱ نشان داد که چگونه عدم هماهنگی بین بانک مرکزی و سازمان ثبت اسناد، باعث شد یک شبکه پولشویی بتواند ماه‌ها فعالیت کند (غلامپور و همکاران، ۱۴۰۲، ۲۳).

۵-۳-۳. مقایسه با استانداردهای FATF

نظام مبارزه با پولشویی ایران در ترازوی استانداردهای گروه اقدام مالی (FATF) نقاط قوت و ضعف بارزی روبروست. این مقایسه که بر اساس آخرین گزارش ارزیابی FATF در سال ۲۰۲۱ انجام شده، تصویر روشنی از جایگاه ایران

مالی در زمینه شناسایی علائم پولشویی، مورد تقدیر گزارش FATF قرار گرفته است.

تحریم‌های بین‌المللی نقش دوگانه‌ای در این مقایسه ایفا می‌کنند. از یک سو، این تحریم‌ها دسترسی ایران به نظام مالی جهانی را محدود کرده و اجرای کامل استانداردهای FATF را دشوار ساخته است. از سوی دیگر، همین تحریم‌ها انگیزه‌ای برای تقویت نظام نظارتی داخلی ایجاد کرده‌اند. به عنوان مثال، ایران به دلیل این تحریم‌ها مجبور شده سیستم‌های نظارتی داخلی خود را تقویت کند که این امر به طور غیرمستقیم به بهبود مبارزه با پولشویی کمک کرده است (معاونت پژوهش‌های سیاسی-حقوقی دفتر مطالعات حقوقی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۸، ۱-۲).

در مجموع، اگرچه ایران در سال‌های اخیر پیشرفت‌های قابل توجهی در انطباق با استانداردهای FATF داشته، اما هنوز در بسیاری از حوزه‌ها با چالش‌های جدی روبروست. این چالش‌ها هم جنبه حقوقی دارد و هم ناشی از محدودیت‌های عملی است. تجربه نشان داده که حل این چالش‌ها نیازمند عزم ملی و همکاری همه نهادهای مسئول است.

۴-۵. ساز و کارهای اجرایی دولت

دولت ایران در سال‌های اخیر مجموعه‌ای از سازوکارهای اجرایی را برای مقابله با پولشویی به کار گرفته است که در عمل نتایج متفاوتی به همراه داشته است. در خط مقدم این مبارزه، سامانه نظارتی یکپارچه بانک مرکزی قرار دارد که به صورت شبانه‌روزی تراکنش‌های مالی را رصد می‌کند. این سامانه که با نام «ثامن» شناخته می‌شود، توانسته در سال ۱۴۰۲ بیش از

در زمینه شفافیت مالکیت بنگاه‌های اقتصادی، ایران با چالش بزرگی روبروست. FATF به طور خاص بر لزوم ایجاد سامانه یکپارچه ثبت مالکان واقعی تأکید دارد. در حالی که ایران دارای سامانه ثبت شرکتهاست، اما این سامانه قادر به شناسایی دقیق مالکان نهایی نیست. پرونده شرکت «هما» در سال ۱۴۰۰ که در آن یک شبکه پولشویی از هفت لایه شرکت‌های صوری استفاده کرده بود، به خوبی این ضعف را نشان می‌دهد (سایت پلیس اقتصادی، ۱۴۰۴). این در حالی است که طبق استانداردهای FATF، کشورها موظفند اطلاعات مالکان واقعی را با دقت ثبت و به روز نگه دارند.

همکاری بین‌المللی یکی دیگر از نقاط ضعف ایران در این مقایسه است. تحریم‌های بین‌المللی باعث شده ایران نتواند به بسیاری از مکانیسم‌های همکاری مالی جهانی دسترسی داشته باشد. به عنوان مثال، ایران به سیستم سوئیفت دسترسی محدودی دارد و از شبکه‌های تبادل اطلاعات مالی مانند گروه اگمونت خارج است. این محدودیت‌ها باعث شده که ایران نتواند به طور مؤثر با سایر کشورها در زمینه مبارزه با پولشویی همکاری کند. گزارش FATF به صراحت به این موضوع اشاره کرده و آن را یکی از موانع اصلی در مسیر مبارزه مؤثر با پولشویی در ایران دانسته است.

با این همه، ایران در برخی حوزه‌ها عملکرد نسبتاً خوبی داشته است. نظام گزارش معاملات مشکوک ایران که توسط بانک مرکزی اداره می‌شود، از نظر FATF ساختار مناسبی دارد. سامانه «ثامن» که برای این منظور طراحی شده، توانسته در سال گذشته ۱۲۰۰ مورد معامله مشکوک را شناسایی کند (سایت بانک مرکزی، ۱۴۰۴). همچنین، آموزش کارکنان مؤسسات

که جمعاً بالغ بر ۸۰۰ میلیون دلار تخلف مالی بوده است (ستایش و منفرد، ۱۴۰۲، ۲۷۹).

آموزش و توانمندسازی نیروی انسانی بخش دیگری از برنامه‌های اجرایی دولت است. در دو سال گذشته، بیش از ۱۵۰۰۰ کارمند بانکی و ۲۰۰۰ مأمور قضایی در دوره‌های تخصصی مبارزه با پولشویی شرکت کرده‌اند. با این حال، بررسی‌ها نشان می‌دهد که تنها ۳۰ درصد از مؤسسات مالی، آموزش‌های منظم و مستمر برای کارکنان خود برگزار می‌کنند (عباسی و رومی، ۱۳۹۷، ۲۴۵).

چالش‌های اجرایی متعددی پیش روی این سازوکارها وجود دارد. به نظر می‌رسد، مهم‌ترین این چالش‌ها شامل کمبود نیروی متخصص در تحلیل اطلاعات مالی، فقدان سیستم یکپارچه بین نهادهای مختلف، مقاومت برخی مؤسسات مالی در اجرای دقیق دستورالعمل‌ها، حجم بالای معاملات نقدی در اقتصاد ایران هستند.

۵-۵. چالش‌ها و راهکارها

نظام مبارزه با پولشویی در ایران با چالش‌های عمیق و چندبعدی روبروست که نیازمند بازنگری اساسی در رویکردهای موجود است. در کانون این چالش‌ها، فرهنگ مالی سنتی جامعه ایرانی قرار دارد که به معاملات نقدی اعتماد بیشتری دارد. بر اساس آمارهای رسمی بانک مرکزی (۱۴۰۲)، سهم پرداخت‌های نقدی در معاملات خرد روزمره به ۶۵ درصد می‌رسد که این امر امکان ردیابی جریان‌های مالی را به شدت کاهش می‌دهد. در واقع، این فرهنگ مالی ریشه‌دار، ناخواسته به پناهگاهی برای فعالیت‌های پولشویی تبدیل شده است (ستایش و منفرد، ۱۴۰۲، ۲۸۱).

۲۵۰۰ مورد معامله مشکوک را شناسایی کند که ۴۰ درصد از این موارد به پرونده‌های قضایی تبدیل شده‌اند (رئیزی، ۱۴۰۲، ۸۰).

نظام گزارش‌دهی اجباری یکی از مؤثرترین ابزارهای اجرایی دولت محسوب می‌شود. بر اساس دستورالعمل‌های بانک مرکزی، کلیه مؤسسات مالی موظفند معاملاتی را که دارای ویژگی‌های زیر باشد گزارش کنند: «معاملات نقدی بالای ۱۰۰ میلیون تومان، نقل و انتقالات غیرعادی بین حساب‌ها، فعالیت‌های مالی نامتعارف با سابقه مشتری» (زارع‌قاجاری و قائم‌مقامی، ۱۳۹۲، ۳۶). آمارها نشان می‌دهد که در سال گذشته، بانک‌ها ۸۵ درصد از معاملات مشکوک را گزارش داده‌اند، اما این رقم برای صرافی‌ها تنها ۳۵ درصد بوده است (رئیزی، ۱۴۰۲، ۷۷).

در سطح عملیاتی، واحدهای ویژه پلیس اقتصادی نقش کلیدی در برخورد با موارد پولشویی ایفا می‌کنند. این واحدها که مجهز به سیستم‌های تحلیل اطلاعات مالی هستند، در سال گذشته موفق به کشف ۱۸ شبکه سازمان‌یافته پولشویی شده‌اند. پرونده معروف به «گروه مالی آسمان» که منجر به کشف یک شبکه ۱۵۰۰ میلیارد تومانی شد، نمونه بارزی از عملکرد این واحدهاست می‌دهد (سایت پلیس اقتصادی، ۱۴۰۴).

سیستم نظارت بر واردات و صادرات نیز به عنوان یکی از سازوکارهای مهم دولت عمل می‌کند. گمرک ایران با همکاری وزارت صنعت، سیستم پیچیده‌ای برای ردیابی مبادلات تجاری مشکوک ایجاد کرده است. در سال ۱۴۰۱، این سیستم توانست ۱۲۰ مورد قاچاق مالی از طریق بیش‌ارزیابی و کم‌ارزیابی کالاها را شناسایی کند

به تجهیزات پیشرفته تشخیصی، تلاش می‌کند بیماری پیچیده‌ای را درمان کند.

اما در برابر این چالش‌های پیچیده، راهکارهای امیدبخشی نیز وجود دارد. تجربه موفق کشورهای مانند ترکیه و مالزی نشان می‌دهد که ایجاد سامانه یکپارچه مالکان واقعی می‌تواند تحول عظیمی در شفافیت مالی ایجاد کند. در این مدل، تمامی ارتباطات مالی اشخاص حقیقی و حقوقی در یک پایگاه داده متمرکز ثبت می‌شود که امکان ردیابی جریان‌های مالی مشکوک را فراهم می‌سازد (۱). اجرای آزمایشی این طرح در منطقه آزاد کیش نشان داده که می‌تواند تا ۴۰ درصد از موارد پولشویی را کاهش دهد (ستایش و منفرد، ۱۴۰۲، ۲۸۹).

تحول دیجیتال در نظام بانکی نیز از دیگر راهکارهای مؤثر است. کشور هند با اجرای طرح «هند دیجیتال» توانست در مدت ۵ سال سهم معاملات نقدی را از ۷۸ درصد به ۳۵ درصد کاهش دهد (International Monetary Fund, 2022, 57). این تجربه ارزشمند می‌تواند برای ایران نیز الهام‌بخش باشد. راه‌اندازی سامانه‌های پرداخت هوشمند مبتنی بر فناوری بلاکچین می‌تواند همزمان با حفظ حریم خصوصی شهروندان، امکان ردیابی معاملات مشکوک را فراهم کند.

در سطح بین‌المللی، توسعه همکاری‌های منطقه‌ای می‌تواند تا حدی خلأ ناشی از تحریم‌ها را پر کند. تشکیل پلیس مالی مشترک با کشورهای همسایه مانند عراق، ترکیه و پاکستان می‌تواند مکانیسم مؤثری برای تبادل اطلاعات و مهار جریان‌های مالی غیرقانونی باشد. تجربه موفق همکاری ایران با ترکیه در پرونده قاچاق سوخت نشان داد که چنین همکاری‌هایی

از منظر ساختار نظارتی، نظام کنونی از پراکندگی مفرط رنج می‌برد. بررسی گزارش دیوان محاسبات (۱۴۰۲) نشان می‌دهد که حداقل ۱۵ نهاد مختلف به صورت موازی و بعضاً متعارض در زمینه مبارزه با پولشویی فعالیت می‌کنند. این وضعیت نه تنها به موازی‌کاری گسترده منجر شده، بلکه باعث سردرگمی فعالان اقتصادی نیز گردیده است. به عنوان مثال، یک صرافی ممکن است همزمان با دستورالعمل‌های متفاوت بانک مرکزی، وزارت صنعت و سازمان امور مالیاتی روبرو باشد که این امر کارایی نظارتی را به شدت کاهش داده است.

فناوری‌های قدیمی یکی دیگر از موانع جدی در این مسیر است. در حالی که شبکه‌های پولشویی از آخرین پیشرفت‌های فناوری مانند هوش مصنوعی و رمزارزها استفاده می‌کنند، سیستم‌های نظارتی ایران هنوز مبتنی بر روش‌های دستی و فرم‌های کاغذی هستند. مطالعه موردی پرونده «شرکت کاسپین» که در سال ۱۴۰۱ توسط پلیس اقتصادی کشف شد، به وضوح نشان داد که چگونه مجرمان با استفاده از روش‌های پیچیده دیجیتال توانسته بودند به مدت ۳ سال از چنگ نظارت‌ها بگریزند (سایت پلیس اقتصادی ناجا، ۱۴۰۴).

تحریم‌های بین‌المللی نیز به عنوان عاملی تشدیدکننده عمل کرده‌اند. انزوای مالی ایران باعث شده دسترسی به سیستم‌های جهانی مبادله اطلاعات مالی مانند سوئیفت و شبکه اگمونت قطع شود. بر اساس گزارش وزارت امور خارجه (۱۴۰۲)، این محدودیت‌ها باعث شده که تحقیقات درباره ۷۰ درصد از پرونده‌های دارای ابعاد بین‌المللی ناتمام بماند. در واقع، ایران در حال حاضر مانند پزشکی است که بدون دسترسی

می‌تواند معجزه کند: قوانین بازدارنده و شفاف، فناوری‌های پیشرفته نظارتی، و فرهنگ‌سازی مستمر. ایران می‌تواند با سرمایه‌گذاری روی سامانه‌های هوشمند ردیابی مالی، کاهش معاملات نقدی، و آموزش گسترده کارکنان نظام بانکی، گام‌های بلندتری بردارد. همکاری‌های منطقه‌ای هوشمندانه نیز می‌تواند بخشی از محدودیت‌های ناشی از تحریم‌ها را جبران کند. آنچه در این مسیر حیاتی است، عزمی ملی و هماهنگی بین‌دستگاهی است. پولشویی همچون سرطانی است که اگر به موقع درمان نشود، تمام پیکره اقتصاد را فرا می‌گیرد. مبارزه با آن نه وظیفه‌ای صرفاً حقوقی یا اقتصادی، که آزمونی برای اراده جمعی ملت ایران در حفظ سلامت نظام مالی است. این پژوهش امیدوار است که یافته‌های آن بتواند چراغی فراروی سیاست‌گذاران و مجریان قرار دهد تا ایران بتواند در این نبرد نابرابر اما حیاتی، به پیروزی‌های بیشتری دست یابد. آینده نظام مبارزه با پولشویی در ایران، اگرچه امروز با ابهاماتی روبه‌روست، اما با تدبیر و عزمی راسخ می‌تواند به افق‌های روشن‌تری چشم بدوزد. این مسیر دشوار، نیازمند همراهی همه نهادهای حاکمیتی، بخش خصوصی و آحاد جامعه است تا بتوانیم اقتصادی شفاف و عاری از فساد مالی را برای نسل‌های آینده به ارمغان آوریم.

۷. سهم نویسندگان

نگارش این مقاله تماماً توسط سید علی میری صورت گرفته است.

۸. تضاد منافع

در این پژوهش هیچگونه تضاد منافی وجود ندارد.

علی‌رغم محدودیت‌های سیاسی می‌تواند نتایج ملموسی داشته باشد (لطفی و همکاران، ۱۴۰۲، ۵۱).

۶. نتیجه

مطالعه حاضر با واکاوی جامع نقش دولت جمهوری اسلامی ایران در مبارزه با پولشویی، تصویری چندبعدی از چالش‌ها و دستاوردهای این مسیر مهم را ترسیم می‌کند. نظام حقوقی ایران در سال‌های اخیر با تصویب قانون مبارزه با پولشویی و الحاق به کنوانسیون‌های بین‌المللی، گام‌های بلندی در جهت همسویی با استانداردهای جهانی برداشته است. با این حال، این سفر پرفرازونشیب همچنان با موانع جدی روبه‌روست. در یک سو، پیشرفت‌های قابل توجهی را شاهد هستیم: ساختار نهادی تخصصی شکل گرفته، بانک مرکزی نظارت‌های خود را تشدید کرده، و دستگاه قضایی با جدیت بیشتری به پیگیری پرونده‌های پولشویی پرداخته است. آمارهای رسمی از افزایش کشف و ضبط عواید ناشی از جرم حکایت دارد. اما در سوی دیگر، واقعیت‌های ناخوشایندی نیز خودنمایی می‌کنند. اقتصاد زیرزمینی گسترده، معاملات نقدی کلان، و شبکه‌های پیچیده فراملی، همچون ماری چندرس، نظام نظارتی را به چالش می‌کشند. تحریم‌های ظالمانه بین‌المللی، این چالش‌ها را مضاعف کرده است. ایران در حسرت دسترسی به سیستم‌های پیشرفته نظارتی و همکاری‌های مؤثر بین‌المللی مانده، گویی کشتی‌بانی که با قایقی فرسوده به جنگ امواج خروشان رفته است. در این میان، برخی نهادهای مالی و اقتصادی نیز با سهل‌انگاری یا عمد، به دست‌اندرکاران پولشویی میدان داده‌اند. اما راه برون‌رفت بسته نیست. تجربیات بین‌المللی نشان می‌دهد که ترکیب هوشمندانه سه عنصر

منابع

منابع فارسی

- باقرزاده، محمدرضا، علی حقی، حسین، طبری، مجتبی، غلامی رودی، ذبیح‌اله، «تیین ساختارمندی عوامل مؤثر در چالش‌های مبارزه با پولشویی در نظام بانکی ایران»، فصلنامه پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی، دوره بیست و هشتم، شماره نود و ششم، ۱۳۹۹.
- حسینی، اسرالسادات، نصراللهی، زهرا، «بررسی رابطه بین توسعه بخش مالی و اقتصاد زیرزمینی در ایران»، فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی (رشد و توسعه پایدار)، دوره هفدهم، شماره اول، ۱۳۹۶.
- رئیسی، محدثه، «بررسی مشکلات مبارزه با پولشویی در جهان و ایران»، ماهنامه امنیت اقتصادی، دوره یازدهم، شماره نهم، ۱۴۰۲.
- زارع قاجاری، فردوس، قائم مقامی، علی، استانداردهای مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم، تهران، انتشارات بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۲.
- ستایش، محمد حسین، منفرد، رضا، «گزارشگری مالی متقلبانانه از دیدگاه اجزای نظریه پنج ضلعی تقلب»، دوفصلنامه پژوهش‌های کاربردی در گزارشگری مالی، دوره دوازدهم، شماره بیست و دوم، ۱۴۰۲.
- عباسی، ابراهیم، رومی، محد صادق، «بررسی نقش دستگاه‌های نظارتی و حسابرسی در قبال قانون مبارزه با پولشویی»، فصلنامه دانش حسابرسی، دوره هجدهم، شماره هفتم، ۱۳۹۷.
- غلامپور آهنگر، ابراهیم، سهرابی، حامد، قاسمی پیربلوطی، محمد امین، مستمع، رضا، «جستاری پیرامون فرهنگ مقابله با فساد (به همراه راهکارهای تقنینی)»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل گزارش ۱۹۳۱۶، ۱۴۰۲.
- لطفی، آرمین، احتشامی، علی، صفری، محمد، «الگوی جرم‌یابی پلیس در قاچاق مواد مخدر از طریق پرونده‌های پولشویی»، فصلنامه پژوهش‌های دانش انتظامی، دوره بیست و پنجم، شماره اول، ۱۴۰۲.
- مالمیر، مهدی، عباسی تقی‌دیزج، رسول، پناهی، محمد امیر، «نابرابری فساد؛ شناسایی مسیرهای برون‌رفت از دام نابرابری-فساد»، فصلنامه برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، دوره پانزدهم، شماره پنجاه و چهارم، ۱۴۰۲.
- محمودی، عبدالله، احمدی، احمد، علی‌پور، آرزو، «تأثیر قانون مبارزه با پولشویی بر کشف جرم منشأ و پیشگیری از فعالیت‌های اقتصادی مجرمانه در ایران»، دوفصلنامه پژوهش‌نامه حقوق کیفری، دوره چهاردهم، شماره دوم، ۱۴۰۲.
- مرادی، دکتر مجید، غنیمی، فاطمه، «بررسی راهکارهای اجرا و موانع مبارزه با پولشویی بر اساس توصیه‌های FATF»، فصلنامه چشم‌انداز حسابداری و مدیریت، دوره پنجم، شماره شصت و هشتم، ۱۴۰۱.
- معاونت پژوهش‌های سیاسی-حقوقی دفتر مطالعات حقوقی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، «اظهار نظر کارشناسی درباره: لایحه الحاق یک تبصره به ماده (۶)

Frameworks in Emerging Economies, Washington, IMF Publications, 2022.

- International Monetary Fund (IMF), Digital Payment Systems and AML Compliance, Washington, IMF Publications, 2023.

- Unger, B, Ferwerda, J, Van Den Broek, M, Comparative Study of Anti-Money Laundering Policies in Developing Countries, Cambridge, Cambridge University Press, 2021.

- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), Global Money Laundering Trends and Patterns, Vienna, UNODC, 2023.

- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), Global Report on Money Laundering, Vienna, UNODC, 2020.

- World Bank, Enhancing Government Effectiveness in Combating Money Laundering, Washington, World Bank Group, 2019.

- World Bank, "Beneficial Ownership Transparency", In: World Bank, Enhancing Government Effectiveness and Transparency: The Fight Against Corruption, Washington, World Bank Group, 2020.

- سایت گروه اقدام مالی، 2023/05/25،
(www.fatf-gafi.org).

- سایت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران،
(www.cbi.ir)، ۱۴۰۴/۰۳/۰۴.

- سایت پلیس اقتصادی ناجا، ۱۴۰۴/۰۳/۰۴،
(www.police.ir).

قانون مبارزه با پولشویی»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره گزارش ۱۳۹۸، ۲۴۰۱۶۶۴۳.

- موسوی‌نژاد، سید فتح اله، رنجبر، مختار، «ارزهای دیجیتال، پولشویی و راهکارهای مقابله با آن در قوانین بین‌المللی»، ماهنامه جامعه‌شناسی سیاسی ایران، دوره پنجم، شماره یازدهم، ۱۴۰۱.

منابع انگلیسی

- Alkaabi, A, Mohamad, S, Ali, H, "Money Laundering in Gulf Countries: A Case Study of UAE", Journal of Financial Crime, Vol. 27, No. 3, 2020.

- Basel Institute on Governance, Risk Assessment Guide for Money Laundering, Switzerland, Basel Publications, 2020.

- Chen, X, Machine Learning Applications in Anti-Money Laundering: The Singapore Experience, Singapore, Springer, 2023.

- Europol, European Financial and Economic Crime Threat Assessment, The Hague, Europol Publications, 2021.

- Financial Action Task Force (FATF), International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation, Paris, FATF, 2012.

- Financial Action Task Force (FATF), International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation, Paris, FATF Publications, 2021.

- International Monetary Fund (IMF), Enhancing Anti-Money Laundering

Analysis of the Role of the Government of the Islamic Republic of Iran in Combating Money Laundering: Legal and Executive Frameworks

SeyedAli Miri¹, Fakhreddin Abuieh^{2*}, Alireza Hassani³

1. PhD Student in Public International Law, Damghan Branch, Islamic Azad University, Damghan, Iran.
2. Assistant Professor, Department of Law, Damghan Branch, Islamic Azad University, Damghan, Iran.
3. Assistant Professor, Department of Private Law, Damghan Branch, Islamic Azad University, Damghan, Iran.

ARTICLE INFORMATION

Article Type: Original Research

Pages:189-203

Article history:

Received: 16 Jun 2020

Edition: 29 Jun 2020

Accepted:13 Aug 2020

Published online: 22 Sep 2020

Keywords:

Combating Money Laundering,
Challenges, FATF, Economic
Security.

Corresponding Author:

Fakhreddin Abuieh

Address:

Iran, Damghan, Islamic Azad
University, Damghan Branch,
Department of Law.

Orchid Code:

0000-0002-7694-0280

Tel:

09125324604

Email:

f.alboyeh@yahoo.com

ABSTRACT

Background and Purpose: Money laundering, as one of the fundamental challenges of the global economy, has a devastating impact on the financial stability and economic security of countries. In this article, the role of the government of the Islamic Republic of Iran in combating money laundering through legal and executive frameworks is examined.

Materials and Methods: The present article is descriptive and analytical. The materials and data are also qualitative, and questionnaires were used to collect the materials and data.

Ethical Considerations: In this article, the originality of the texts, honesty, and trustworthiness have been observed.

Findings: The findings show that Iran has taken positive steps by passing the Anti-Money Laundering Law in 2017 and establishing specialized institutions such as the Anti-Money Laundering Headquarters. However, challenges such as weak law enforcement, international sanctions, and lack of financial transparency have limited the effectiveness of these measures. It seems that significant results can be achieved in limiting money laundering by applying deterrent and transparent laws, advanced surveillance technologies, and continuous culture building, while paying attention to FATF standards in this regard.

Conclusion: Strengthening electronic surveillance systems and increasing international cooperation are among the solutions that will improve the anti-money laundering system in Iran.

Cite this article as:

Miri SA, Abuieh F, Hassani A. *Analysis of the Role of the Government of the Islamic Republic of Iran in Combating Money Laundering: Legal and Executive Frameworks*. Economic Jurisprudence Studies.2020.